



RAUMA KOMMUNE
Vollan 8A
6300 ÅNDALSNES

Saksbehandler, innvalgstelefon
Therese Småland, 71 25 84 94

Avslag på søknad om endring av forskrift - typisk turiststed - Rauma kommune - Åfarnes og Eidsbygda

Statsforvalteren i Møre og Romsdal gjør ikke endringer i forskriften for Rauma kommune som «typisk turiststed», og innlemmer ikke Åfarnes og Eidsbygda i denne statusen.

Vi viser til oversendelse fra Rauma kommune den 15. mai 2026.

Saken gjelder

Dagligvarebutikkene Joker Åfarnes og Joker Eidsbygda har bedt Rauma kommune om å fremme søknad om å få kunne holde åpent på søndager i sommersesongen fra 1. mai til 30. september. Fra før har Åndalsnes i Rauma kommune status som «typisk turiststed» for samme periode.

Begrunnelsen for at statusen som «typisk turiststed» også skal omfattes Åfarnes og Eidsbygda er at Åfarnes er ferjeknutepunkt på riksveg 64 mellom Molde og Åndalsnes, i skjæringspunktet mellom Atlanterhavsveien og Trollstigen. Eidsbygda er et av de viktigste lokale servicesentrene på nordsiden av fjorden. Begge er små bygder med begrenset antall fastboende langs nasjonale turistruter.

Rauma kommunestyre behandlet saken den 13. mai 2026 i sak PS-31/26 og gav full tilslutning til søknaden. Det er vist til at det i dette området er flere campingplasser, hyttefelt og et økende antall utleieenheter som trekker et betydelig antall turister som både oppholder seg her i perioder, og ikke minst bruker området som gjennomfartsåre. Kommunen argumenter blant annet for økt gjennomgangstrafikk som henger sammen med økt omsetning:

«I sommermånedene juni–august passerer i snitt 74 000 kjøretøy Torvika per måned, og butikkene omsetter for 2,14 mill. kr. I vintermånedene januar–februar er tallene 34 000 kjøretøy og 1,33 mill. kr. Juli alene har en totalomsetning på 2,50 mill. kr, nesten det dobbelte av januar (1,32 mill. kr). Forbikjørende trafikk utgjør med andre ord en vesentlig del av kundegrunnlaget, i tillegg til den faste lokale handelen. Desember skiller seg fra de øvrige vintermånedene med en omsetning på 1,99 mill. kr, noe som skyldes julehandel og ikke turisttrafikk.»



Det er også vist til at de faste innbyggerne er få i forhold til antallet tilreisende for begge bygdene, og at de næringsdrivende er avhengige av turistsesongene og de gjennomreisende. Omsetningstallene som er lagt ved for de siste fire årene dokumenterer at det faste kundegrunnlaget alene ikke bærer driften.

Rettslig grunnlag

Etter lov om helligdager og helligdagsfred § 5, 1. avsnitt skal faste utsalgssteder som selger varer til forbrukere holde stengt på helligdager. Statsforvalteren kan med hjemmel i § 5, 6. avsnitt, etter søknad fra kommunen, ved forskrift slå fast at et område skal regnes som typisk turiststed for hele eller deler av året. Som turiststed kan bare regnes områder der salget i den aktuelle perioden i all hovedsak skjer til turister.

I forarbeidene til loven (Ot.prp. nr. 11 (2002-2003)) står det at det med typisk turiststed er ment mindre steder der salget i perioder i all hovedsak skjer til turister. Det siktes til område der de faste innbyggerne er få i forhold til tallet på tilreisende/besøkende. Som eksemplar er det vist til Beitostølen, Geiranger, Geilo og Lyngør. Formålet med regelen er å ivareta tilreisende sine behov for å handle på søndager og helligdager, samt å sikre næringslivet på mindre steder som er avhengig av turisttrafikken.

Relevante momenter ved vurderingen er i hvilken grad tilreisende kan ha dette behovet. Det kan eksempelvis være hytteturister sitt behov for dagligvarebutikk eller behov for varer fra sportsforretning til turistaktiviteter. Et viktig kriterium er at innkjøp fra turister utgjør en vesentlig del av omsetningen på det aktuelle området, og at kundegrunnlaget er for lite til å drive næringsvirksomhet basert på fastboende. Området må derfor være et handelsområde som i turistsesongen i all hovedsak baserer seg på handel for turister.

Statsforvalterens vurdering

Forbudet mot søndagsåpne butikker følger av lov om helligdager og helligdagsfred § 5 første ledd. I lovforarbeidene står det at det er viktig å verne om den alminnelige fred på søndager og andre helligdager ved å sette grenser for kommersiell aktivitet disse dagene.

For både Åfarnes og Eidsbygda vil det som for de fleste andre steder i en turistsesong være en omsetningsøkning på grunn av økt tilstrømming av folk. Dette vil gjelde for de fleste kommuner, og ikke minst for en kommune som ligger ved populære turistdestinasjoner.

Statsforvalteren vektlegger at Åndalsnes har status som typisk turiststed, slik at alle som er gjester eller på gjennomreise i Rauma kommune kan benytte de søndagsåpne butikkene her. Videre er det etter lovens § 5, 2. avsnitt gitt en rekke unntak fra reglene om søndagsstengte butikker. Blant annet kan serveringssteder, bensinstasjoner, utsalgssted/kiosk på campingplasser i sesongen, kunstgalleri og utsalgssteder som i det vesentlige selger lokale husflids- og suvenirer holde åpent. Dette reduserer behovet for ytterligere handel på søndager og helligdager.

Lov om helligdager og helligdagsfred erstattet den tidligere åpningstidsloven som inneholdt åpningstidsrestriksjoner. Etter lov om helligdager og helligdagsfred er det slik at dagligvarebutikker nå i stor grad har lange åpningstider, også på lørdag. Det er derfor mulig å holde åpent lenge gjennom hele uken elles for å kunne tilby de tilreisende og hyttefolket handelsmuligheter. Det er også mulig å ha åpne mindre utsalgssteder med samlet salgsflate under 100 m² på søndager.



Dagligvarehandelen har derfor en utvida tilgang til handel på søndager og helligdager ved å innrette seg med en redusert salgsflate. Vi er kjent med at det er slike butikker i distriktet, som også vil ivareta turistenes behov for å kunne handle dagligvarer på søndager.

Utover dette viser vi til at hverken loven eller lovforarbeidene definerer hva som skal regnes som «turist» etter lovverket. I *NOU 2017:17 På Ein Søndag?* punkt 5.5.15.3 er følgende definisjon av begrepet lagt til grunn:

«Forarbeida skil ikkje uttrykkeleg mellom turistar og vegfarande, til dømes folk på veg over fjellet til konfirmasjon. Når forarbeida nemner Beitostølen, Geiranger, Geilo og Lyngør, bør det likevel vere rimeleg klart at det er tale om plassar som turistar har som reisemål, ein destinasjon, ikkje ein plass der folk tek ein triveleg, fin, lønnsam eller innhaldsrik pause på vegen»

Dokumentet NOU 2017:17 gjelder forslag til endringer i helligdagsfredloven, men er ikke behandlet av departementet. Statsforvalteren slutter seg likevel til vurderingen utvalget gjør om hva som skal regnes som en turist etter helligdagsfredloven. Det må skilles mellom et sted som i seg selv er en turistdestinasjon og andre område som opplever økning i sesongbasert omsetning knyttet til ferietid. Det er ikke tilstrekkelig for å være et *typisk turiststed* etter loven at reisende er innom det aktuelle stedet på vei til andre destinasjoner.

Selv om både Åfarnes og Eidsbygda opplever en økning av turister og omsetning i perioden mai – august vil dette ikke i seg selv være tilstrekkelig til å oppfylle vilkårene for å kunne få status som «typisk turiststed». Som vist over kan ikke turisttrafikk som benytter området som gjennomfartsåre til andre destinasjoner regnes med når man vurderer «turister» til området etter lovens definisjon. Når gjennomreisene tas bort er det etter vårt syn ikke synliggjort at omsetningsøkningen er så stor at det kan tilskrives stor tilstrømming av turister som har bygdene som destinasjon, og at hovedvekten av omsetningen på sommeren da skyldes turisthandel. Vi kan derfor ikke se at de forholdene det er vist til i søknaden er tilstrekkelig til at vilkåra er oppfylt i dette tilfellet.

Avgjørelse

Med hjemmel i lov om helligdager og helligdagsfred § 5, 6. avsnitt avgjør Statsforvalteren å ikke gjøre endringer i forskrift om typisk turiststad for Rauma kommune til å omfatte bygdene Åfarnes og Eidsbygda.

Denne avgjørelsen er ikke et enkeltvedtak som kan påklages.

Med hilsen

Andreas Welle Rusten (e.f.)
seniorrådgivar

Therese Småland
seniorrådgivar

Dokumentet er elektronisk godkjent